

SCENARIUSZ DLA NAUCZYCIELA

O biżuterii patriotycznej i powstaniu styczniowym

CELE OGÓLNE

- Zapoznanie uczniów z podstawowymi zagadnieniami z zakresu historii powstania styczniowego.
- Omówienie wybranych zagadnień związanych z kulturą społeczeństwa polskiego pod zaborami.
- Zwrócenie uwagi na wybrane polskie zabytki i muzea.

CELE SZCZEGÓŁOWE

Cele poznawcze

- Przedstawienie najważniejszych faktów związanych z powstaniem styczniowym.
- Omówienie kulturowego tła powstania styczniowego.
- Zwrócenie uwagi uczniów na aktywną rolę kobiet w powstaniu styczniowym.
- Zapoznanie uczniów z symboliką galanterii patriotycznej.
- Zapoznanie uczniów z następującymi pojęciami: manifestacja patriotyczna, żałoba narodowa, branka, dyktator powstania, walka partyzancka.

Cele kształtujące

- Doskonalenie umiejętności pracy w grupie oraz dyskusji.
- Kształtowanie umiejętności czytania ze zrozumieniem.
- Rozwijanie umiejętności pracy z mapą.

Cele wychowawcze

- Rozwijanie wrażliwości estetycznej.
- Podkreślenie roli równości kobiet i mężczyzn w społeczeństwie.
- Rozwijanie zainteresowania historią i umacnianie poczucia związku przeszłości z teraźniejszością.

METODY PRACY

dyskusja ♦ burza mózgów ♦ praca z tekstem ♦ praca z mapą ♦ praca w parach

NARZĘDZIA

komputer i rzutnik ♦ tablica lub flipchart ♦ wydrukowane i pocięte zadania do lekcji

PRZEBIEG LEKCJI

5 min

Rekapitulacja wtórna

- ♦ Zapytaj uczniów czy ich zdaniem drobne obiekty ze zbiorów muzeów mogą opowiadać o ważnych wydarzeniach historycznych. Pokaż im zdjęcie kompletu biżuterii z Muzeum Warszawy, wokół którego osnuta będzie lekcja, a następnie wyświetl im **[FILM]**. Po filmie zapytaj, co zwróciło uwagę uczniów i jakiego typu przedmioty można zobaczyć w Muzeum Warszawy.

32 min

Lekcja właściwa

- ♦ Pokaż uczniom zdjęcie kompletu biżuterii – **Tablica 1**. Poproś uczniów, żeby zastanowili się nad symboliką naszyjnika i łańcuszka. W tym celu rozdaj im **Zadanie 1**. Omówcie rozwiązanie zadania.
 - ♦ Opowiedz uczniom o okolicznościach historycznych, w których noszono tego typu biżuterię. Pokaż uczniom mapę (**Tablica 2**) i wspólnie ustalcie, jakie Państwa uczestniczyły w rozbiorach. Kiedy Polska odzyskała niepodległość? Jakie powstania wybuchły w XIX wieku?
 - ♦ Następnie opowiedz o manifestacjach patriotycznych, żałobie narodowej, brance i wybuchu powstania styczniowego. Powiedz uczniom, że powstanie styczniowe jest przez historyków uważane na najdłuższe i największe polskie powstanie. Czym się charakteryzowało? Rozdaj uczniom **Zadanie 2**. Omów rozwiązanie, wprowadzając pojęcie walki partyzanckiej. Powiedz, kim był dyktator powstania.
 - ♦ Zapytaj uczniów, czy ich zdaniem kobiety walczyły w powstaniu styczniowym. Następnie opowiedz im krótko o Henryce Annie Pustowójtównie. Pokaż uczniom reprodukcje (**Tablice 3 i 4**) i zapytaj, w jaki sposób kobiety angażowały się w powstanie styczniowe. Odpowiedzi zapiszcie na tablicy.
- Czy noszenie żałoby narodowej mogło być gestem politycznym? Rozdaj uczniom **Zadanie 3**, omówcie wspólnie rozwiązanie i poszukajcie odpowiedzi na to pytanie.

5 min

Rekapitulacja pierwotna

- ♦ Rozdaj uczniom do rozwiązania **Zadanie 4**. Wspólnie sprawdźcie odpowiedzi. Zapytaj uczniów, co oznacza otrzymane hasło.

1 min

Zadanie domowe

- ♦ Rozdaj uczniom **Zadanie 5** i wytłumacz polecenie, upewniając się, że wszyscy dobrze je zrozumieli. Celem uczniów jest wybranie dowolnego, domowego przedmiotu i odkrycie jego historii. Dla ułatwienia uczniowie otrzymają kartę katalogową przedmiotu. Na następnych zajęciach uczniowie będą mogli zaprezentować historie wybranych przez siebie rzeczy.

Skąd się wzięła w Polsce sól?

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”.

MATERIAŁY DO ZAJĘĆ

Tablica 1

Komplet biżuterii patriotycznej - naszyjnik z krzyżykiem i bransoleta z sercem i kotwicą, 1861 r., Muzeum Warszawy, fot. A.Czechowski, dzięki uprzejmości muzeum (https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,obrazy,470,obraz_simmler_portret_zony.html)

Skąd się wzięła w Polsce sól?

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”.

Tablica 2

Skąd się wzięła w Polsce sól?

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”.

TABLICA 3

Józef Chełmoński, Epizod z powstania 1863, 1884-1885, Muzeum Narodowe w Warszawie

Skąd się wzięła w Polsce sól?

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”.

TABLICA 4

Stanisław Masłowski, Aresztowanie powstańca, 1910, Muzeum Narodowe w Warszawie

Skąd się wzięła w Polsce sól?

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”.

TABLICA 5

Stanisław Witkiewicz, Ranny powstaniec, 1881, Muzeum Narodowe w Warszawie

Skąd się wzięła w Polsce sól?

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”.

ZADANIA DO ZAJĘĆ

ZADANIE 1

Przyjrzyj się kompletowi biżuterii, następnie spróbuj ustalić jaka jest jego symbolika. Do obrazków dopasuj podpisy, a następnie ich symboliczne znaczenie:

1.		KAJDANY	NADZIEJA
2.		SERCE	ŻAŁOBA, SMUTEK
3.		CZARNY KOLOR	WIARA; ŚMIERĆ, A PO NIEJ ZMARTWYCHWSTANIE
4.		KRZYŻ	NIEWOLA
5.		KOTWICA	MIŁOŚĆ I POJEDNANIE

Skąd się wzięła w Polsce sól?

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”.

ZADANIE 2

Przyjrzyj się mapie, a następnie krótko odpowiedz na pytania:

Skąd się wzięła w Polsce sól?

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dzieciocy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”.

[illegible][illegible][illegible]

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”.

ZADANIE 3

Przeczytaj tekst źródłowy a następnie zdecyduj, które zdania są prawdziwe, a które fałszywe.

Warszawski Ober - Policmajster. — Podaje do powszechnej wiadomości: *a)* Żałoba i w ogólności wszelkie oznaki rewolucyjne w ubraniu używane w celu występnych manifestacji, powinny być zdjęte. — *b)* Kobiety bez różnicy stanu, powołania i wieku, które pokażą się po 29 Października (10 Listopada) r. b. w żałobnem ubraniu, będą zatrzymywane i dostawiane do Cyrkułu, z kąd nie wcześniej będą uwalniane, aż zapłacą karę pieniężną w stosunku następującym. — *c)* Pozwala się nosić ubranie żałobne tylko tym kobietom, które noszą takowe po śmierci ojca, matki i męża, lecz z tem zastrzeżeniem, aby takie kobiety do 29 Października (10 Listopada) r. b., wyjednały na to bilety od Ober-Policmajstra i takowe nosiły przy sobie: 1) Idące pieszo kobiety w ubraniu żałobnem.

	PRAWDA	FAŁSZ	
1.			Rozporządzenie nakazywało noszenie rosyjskich strojów narodowych.
2.			Rozporządzenie zakazywało noszenia żałobnych strojów i polskich symboli narodowych (takich jak np. biżuteria patriotyczna).
3.			Noszenie żałoby groziło karą pieniężną lub uwięzieniem.
4.			Noszenie żałoby groziło uwięzieniem lub straceniem.
5.			Kobietom pod żadnym warunkiem nie wolno było nosić żałoby po śmierci najbliższych.
6.			Kobietom wolno było nosić żałobę po najbliższych, pod warunkiem uzyskania specjalnego pozwolenia od carskiej policji.

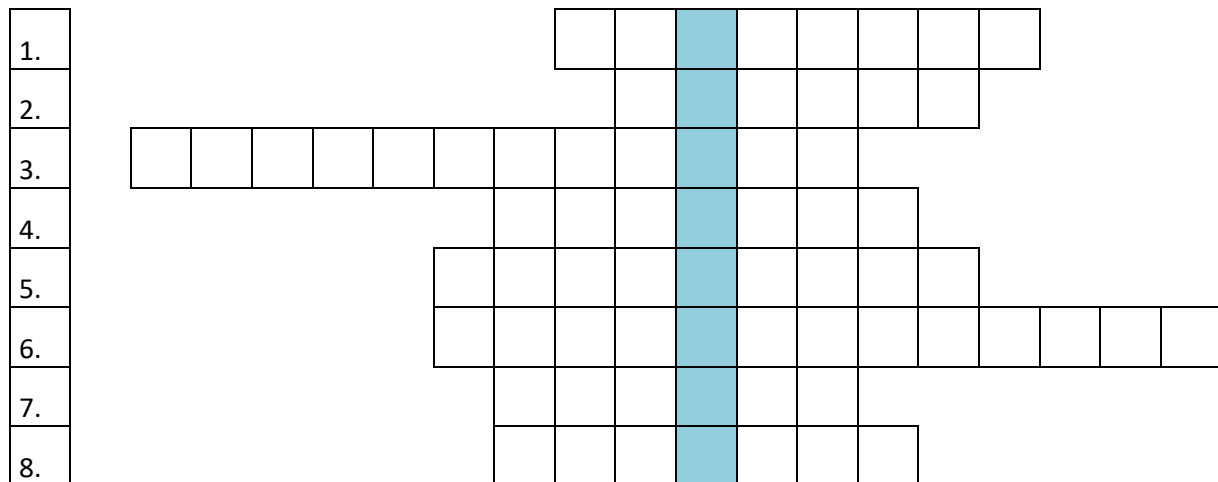
Skąd się wzięła w Polsce sól?

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”.

ZADANIE 4

Rozwiąż krzyżówkę, czy wiesz co oznacza hasło?

HASŁO:

--	--	--	--	--	--	--	--

1. Jej symbolem jest kotwica.
2. Pół-kobieta, pół-ryba, jest symbolem Warszawy i można ją zobaczyć na rynku warszawskiego Starego Miasta.
3. Podczas powstania styczniowego toczono nieregularne, mniejsze bitwy i potyczki. Były to walki
4. W rozbiorach Polski brały udział Rosja, Prusy i
5. Tak nazywamy osobę, która pracuje w muzeum.
6. Tak nazywamy kobietę, która opiekowała się rannymi w bitwie podczas powstania styczniowego.
7. Jej symbolem jest czerń.
8. Anna Pustowójtówna.

Skąd się wzięła w Polsce sól?

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”.

ZADANIE 5

Wybierz przedmiot, który od dawna znajduje się w Twoim domu. Co czyni go wyjątkowym? Może był świadkiem jakichś ważnych rodzinnych wydarzeń? A może wiąże się z konkretnym członkiem rodziny? Spróbuj potraktować ten przedmiot w taki sposób, w jaki muzealnicy traktują muzealne zbiory - najpierw przyjrzyj mu się dokładnie, opisz go, dokonaj odpowiednich pomiarów, a następnie zbadaj jego historię. Żeby ją odkryć możesz porozmawiać ze świadkami historii - sprawdź, jakie wspomnienia związane z tą rzeczą mają Twoi rodzice, dziadkowie, lub rodzeństwo. Możesz też snuć domysły (tylko zaznacz to wyraźnie!). Może masz uzasadnione podejrzenia, że ten przedmiot powstał z powodu jakichś naprawdę ważnych wydarzeń? Napisz o tym koniecznie! Wykorzystaj tabelkę poniżej.

Skąd się wzięła w Polsce sól?

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”.

KRTA KATALOGOWA OBIEKTU MUZEALNEGO

Nazwa przedmiotu:	
Zdjęcie lub szkic:	Wymiary:
	Materiał, z którego wykonano przedmiot:
	Data powstania:
	Kiedy trafił do rodziny?
Opis przedmiotu:	
Historia związana z przedmiotem:	

Skąd się wzięła w Polsce sól?

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”.

SŁOWNICZEK

MUZEALNIK - tak nazywamy osobę, która pracuje w muzeum.

ZABORY - bezprawne zajęcie ziemi innego państwa.

MANIFESTACJA - jawne okazywanie swoich poglądów (politycznych, społecznych), często w formie pochodu lub zgromadzenia.

ŻAŁOBA – smutek po śmierci kogoś bliskiego, okres bezpośrednio po stracie bliskiej osoby, a także strój noszony w tym okresie. Zazwyczaj czarny.

CYRKUŁ – komisariat policji w zaborze rosyjskim.

ROZBIORY – podział ziem jednego państwa pomiędzy inne, który przebiega bez użycia wojska i otwartej wojny.

EMANCYPACJA - wyzwolenie kogoś lub grupy osób; obdarzenie pełnią praw.

DYKTATOR - osoba posiadająca nieograniczoną władzę w państwie; w czasach powstań narodowych - przywódca powstania.

WALKI PARTYZANCKIE - zbrojna walka przeciwko okupantowi prowadzona nieregularnie, poprzez podjazdowe ataki, zasadzki.

REPRESJA - kara, zazwyczaj bardzo surowa, za jakieś wykroczenie.

Skąd się wzięła w Polsce sól?

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”.

POLECANE MATERIAŁY

https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,obiekty,713,obiekt_bizuteria_powstancza.html – HISTORIA: POSZUKAJ - Czarna biżuteria. Ozdoby patriotyczne ze zbiorów Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi

https://www.historiaposzukaj.pl/miejsca,32,warszawa_-_pocz_xix_w.html – HISTORIA: POSZUKAJ – Warszawa, woj. Mazowieckie

https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,obiekty,477,obiekt_wizerunki_pustowojtowny.html – HISTORIA: POSZUKAJ - Michał Smok, czyli... bohaterka powstania styczniowego. Wizerunki Anny Henryki Pustowójtówny z kolekcji Muzeum Narodowego w Krakowie

https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,obrazy,470,obraz_simmler_portret_zony.html – HISTORIA: POSZUKAJ - Co kryje się pod czarną suknią? Portret Julii z Hoeggenstallerów Simmlerowej Józefa Simmlera z Muzeum Narodowego w Warszawie

ŻEBY DOWIEDZIEĆ SIĘ WIĘCEJ O:

MUZEUM WARSZAWY

- Zajrzyj koniecznie na oficjalną stronę Muzeum - znajdziesz tam najważniejsze informacje o tej instytucji i przykłady obiektów, które zobaczyć można w różnych gabinetach:
<http://muzeumwarszawy.pl/>
- Na stronie Culture.pl znajdziesz też krótki przewodnik po Muzeum, przygotowany we współpracy z kuratorami wybranych gabinetów: <https://culture.pl/pl/artykul/rzeczy-warszawskie-przewodnik-po-nowej-wystawie-w-muzeum-warszawy>

BIŻUTERII PATRIOTYCZNEJ:

- Artykuł na ten temat możesz znaleźć na stronie Muzeum Historii Polski:
<http://muzhp.pl/pl/c/1016/bizuteria-patriotyczna>

POWSTANIU STYCZNIOWYM:

- Dużo informacji o powstaniu styczniowym znajdziesz na portalu przygotowanym przez Narodowe Centrum Kultury z okazji 150. rocznicy wybuchu powstania: <http://powstaniestyczniowe.nck.pl/>
- Audycje i fotogalerie na ten temat możesz też znaleźć na stronach Polskiego Radia:
<https://www.polskieradio.pl/151,Powstanie-styczniowe>
- Jeśli zainteresował Cię udział kobiet w powstaniu styczniowym, to warto zajrzeć do artykułu z Tygodnika Powszechnego <https://www.tygodnikpowszechny.pl/akcja-niewiast-naszch-18282>

Skąd się wzięła w Polsce sól?

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”.

**HISTORIA:
ZOBACZ**

oraz do tekstu z portalu HISTORIA: POSZUKAJ poświęconego Pustowójtównie:

https://www.historiaposzukaj.pl/wiedza,obiekty,477,obiekt_wizerunki_pustowojtowny.html

PRAWIDŁOWE ODPOWIEDZI DO ZADAŃ

Zadanie 1 ♦ 1. SERCE – miłość i pojednanie ♦ 2. KRZYŻ – wiara, śmierć i po niej zmartwychwstanie ♦
3. KOTWICA – nadzieja ♦ 4. CZARNY KOLOR (CZERŃ) – żałoba ♦ 5. KAJDANY - niewola

Zadanie 2 ♦ 1 – Walki toczyły się głównie w zaborze rosyjskim, 2 – Rozegrało się bardzo wiele drobnych bitew, walki miały charakter partyzancki, 3 – Większość walk, oraz oddziałów powstańczych znalazła się w Królestwie Polskim.

Zadanie 3 ♦ Prawda: 2, 3, 6; Fałsz: 1, 4, 5.

Zadanie 4 ♦ NADZIEJA, SYRENA, PARTYZANCKIE, AUSTRIA, MUZEALNIK, SANITARIUSZKA, ŻAŁOBA, HENRYKA ♦ HASŁO: DYKTATOR – przywódca powstania.

Niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

**Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.**

NARODOWY
INSTYTUT MUZEALNICTWA
I OCHRONY ZBIORÓW

Sfinansowano ze środków MKiDN
w ramach Programu Wieloletniego NIEPODLEGŁA na lata 2017-2021

Skąd się wzięła w Polsce sól?

Scenariusz dla nauczyciela przygotowany przez Fundację Dziecięcy Uniwersytet Ciekawej Historii w ramach projektu „Historia: zobacz”.